

Hanna Soroka-Potrzebna*

Tendencje umiędzynarodowienia polskiej gospodarki

Słowa kluczowe: handel zagraniczny, eksport, import, gospodarka, przedsiębiorstw
Keywords: foreign trade, export, import, economy, enterprise

Wprowadzenie

Jedną z cech charakterystycznych dla współczesnych gospodarek, w tym także gospodarki polskiej, jest szybko rozwijający się proces ich umiędzynarodowienia¹. Główne motywy umiędzynarodowienia podmiotów gospodarczych to poszukiwanie nowych rynków zbytu oraz zasobów, chęć zwiększenia swojej efektywności, a także pozyskiwanie aktywów lub zdolności, które będą strategiczne dla dalszej działalności podmiotów². Poziom umiędzynarodowienia polskiej gospodarki zgodnie z danymi Eurostatu przewyższa już średnią dla krajów Unii Europejskiej. Celem niniejszego artykułu jest analiza dotychczas zebranych danych, która pozwoli na wskazanie tendencji umiędzynarodowienia polskiej gospodarki.

Skłonność do handlu zagranicznego przedsiębiorców w Polsce

Internacjonalizacja to każdy rodzaj działalności gospodarczej, którą przedsiębiorstwo podejmuje poza granicami państwa. Skutkiem internacjonalizacji jest wzrost powiązań gospodarczych, jakie tworzą się pomiędzy krajami, ugrupowaniami regionalnymi,

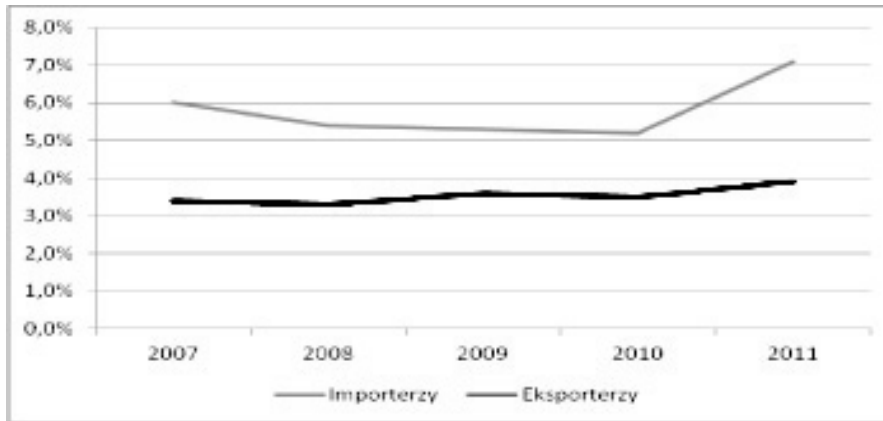
* Magister Hanna Soroka-Potrzebna jest asystentem na Wydziale Zarządzania i Ekonomiki Usług (Katedra Organizacji i Zarządzania) Uniwersytetu Szczecińskiego. E-mail: hanna.soroka@wzieu.pl.

¹ *Podstawy nauki o przedsiębiorstwie*, red. J. Lichtarski, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2001, s. 393.

² J. Rymarczyk, *Internacjonalizacja i globalizacja przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2004, s. 57–73.

jak i samymi przedsiębiorstwami³. Liczba przedsiębiorstw w Polsce zainteresowanych internacjonalizacją swojej działalności poprzez eksport oraz/lub import ukazuje stopień umiędzynarodowienia polskiej gospodarki. Zgodnie z danymi PARP zaprezentowanymi na rysunku 1 odsetek polskich importerów w 2011 roku wynosił 7,1%, zaś odsetek polskich eksporterów w tym samym roku wynosił 3,9%.

Rysunek 1. Odsetek polskich importerów oraz eksporterów w latach 2007–2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2011–2012*, PARP, Warszawa 2013, s. 61.

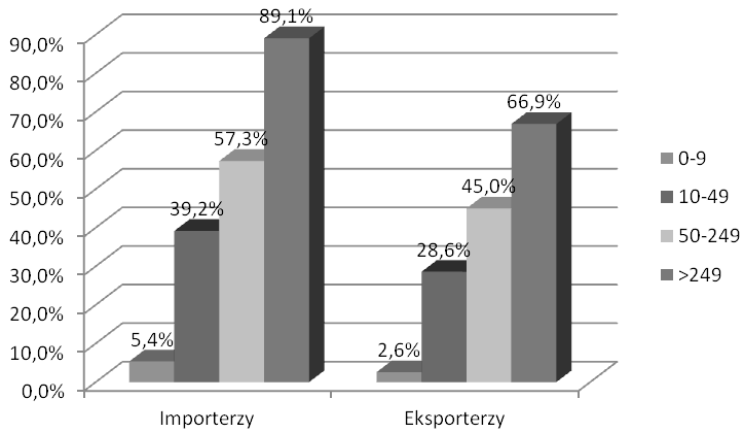
Oznacza to, że polscy przedsiębiorcy rzadko podejmują się działalności eksportowej. Zdecydowanie najmniej eksporterów znajduje się wśród mikroprzedsiębiorców – stanowili oni w 2011 roku 2,6% ogół mikroprzedsiębiorców funkcjonujących na rynku. Nieco lepiej sytuacja wygląda wśród przedsiębiorstw małych (28,6%) oraz średnich (45%), zaś największy odsetek eksporterów znajduje się wśród przedsiębiorstw dużych (66,9%).

Mimo tak niskiego odsetka eksporterów w ogólnej liczbie przedsiębiorców analiza danych za lata 2007–2011 pokazuje, że wartość ta w ostatnich latach wzrasta. Biorąc pod uwagę rozwój rynku oraz zwiększenie liczby działań proeksportowych w Polsce, dane napawają optymizmem i pozwalają przewidywać dalszą tendencję wzrostową.

Analiza danych dotyczących importerów w Polsce ukazuje, że ich odsetek w latach 2007–2010 spadł, zaś w ostatnim analizowanym roku zdecydowanie wzrósł. Niemniej jednak w całym badanym okresie był on znacząco wyższy od odsetka eksporterów. Najwięcej, bo aż 89,1% importerów, jest wśród przedsiębiorstw dużych, zaś najmniej, bo tylko 5,4% importerów, jest wśród mikroprzedsiębiorców. Dokładne dane prezentuje rysunek 2.

³ A. Bielawska, *Finanse zagraniczne: kontrakty, rozliczanie płatności, kredytowanie*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2004, s. 13.

Rysunek 2. Odsetek polskich importerów oraz eksporterów według wielkości przedsiębiorstw w roku 2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2011–2012*, PARP, Warszawa 2013, s. 61.

Przeanalizowane dane pokazują, że wyraźnie częściej polscy przedsiębiorcy decydujący się na handel zagraniczny wybierają import. Jest to forma zdecydowanie łatwiejsza i mniej ryzykowna niż eksport z uwagi na konieczność zaangażowania mniejszych środków i mniejszego przygotowania kadrowego. Ponadto, eksport częstokroć jest inwestycją długoterminową i wymagającą większych nakładów na zdobycie potencjalnego partnera. Analiza danych za lata 2007–2011 wraz z obserwacją rynku pozwala na przewidywanie tendencji wzrostowych w obu formach internacjonalizacji.

Rozmiar handlu zagranicznego w Polsce

Zgodnie z komunikatem GUS eksport w okresie styczeń–grudzień 2013 roku wzrósł o 6,5% w ujęciu rocznym do 152,78 mld euro, zaś import w tym samym okresie zwiększył się o 0,7% do 155,09 mld euro. Wśród głównych partnerów handlowych Polski odnotowano wzrost eksportu do Szwecji, Słowacji, Rosji, Niemiec, na Ukrainę, do Czech, Wielkiej Brytanii oraz Francji, a importu – z Wielkiej Brytanii, Chin, Stanów Zjednoczonych, Belgii oraz Niemiec. Natomiast spadek eksportu odnotowano w obrotach z Holandią i Włochami, a importu – z Rosją, Francją, Włochami, Holandią oraz Czechami⁴.

⁴ *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego*, GUS, Warszawa 2013.

Tabela 1. Obroty handlu zagranicznego w Polsce na jednego mieszkańca w latach 2008–2012

Lata	Import			Eksport		
	zł	euro	USD	zł	euro	USD
2008	13 039,92	3737	5522	10 635,54	3050	4509
2009	12 145,25	2818	3920	11 093,17	2574	3581
2010	13 921,77	3484	4623	12 489,60	3125	4148
2011	16 180,71	3960	5511	14 503,03	3548	4938
2012	16 819,72	3998	5150	15 659,47	3723	4792

Źródło: Rocznik statystyczny handlu zagranicznego, GUS, Warszawa 2013, s. 47.

Analiza danych za lata 2008–2012 (tabela 1) pozwala zauważyć, że obroty handlu zagranicznego w Polsce na jednego mieszkańca wahały się. Obroty z eksportu w każdej walucie wykazały wzrost w roku 2012 w porównaniu z rokiem 2008, ale jedynie obroty z eksportu w złotych wykazywał tendencję wzrostową co roku. Wzrost obrotów z eksportu na jednego mieszkańca w roku 2012 w stosunku do roku 2008 wyniósł ponad 5 tys. zł, prawie 700 euro oraz około 300 USD. Podobnie analiza danych dotyczących obrotów z importu na jednego mieszkańca pokazuje znaczące wzrosty w obrotach w złotych (o około 3 800 zł) oraz euro (o około 250 euro), zaś spadek w ostatnim roku w obrotach w dolarach (o około 400 USD).

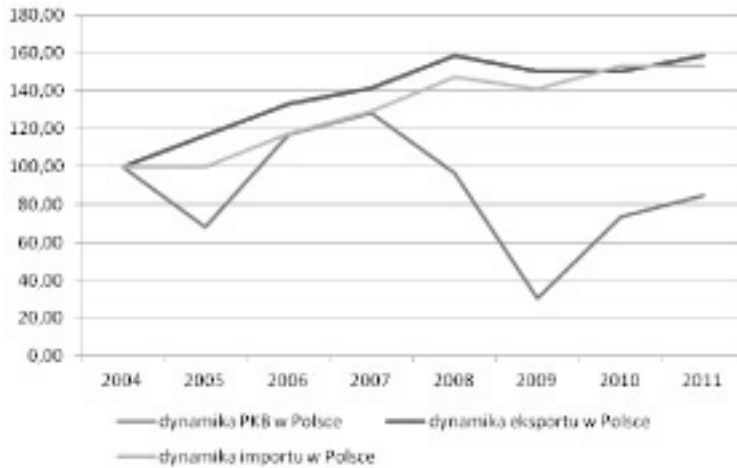
Dane dotyczące obrotów handlu zagranicznego w Polsce na jednego mieszkańca pokazują bardzo korzystne zmiany w poziomie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki i zdecydowane przyspieszenie zwłaszcza w eksporcie, co pozwala na nadrobienie dystansu pomiędzy Polską a najbogatszymi krajami Unii Europejskiej.

Jednym z efektów handlu zagranicznego jest jego wpływ na rozmiar produktu krajowego brutto⁵. Analiza dynamiki eksportu oraz importu w Polsce w porównaniu z dynamiką PKB pozwala na ukazanie, jak spadek dynamiki handlu zagranicznego wpływa na spadek tempa wzrostu polskiej gospodarki, choć należy podkreślić, że nie jest to jedyny czynnik powodujący ten poziom.

Rysunek 3 pokazuje, że tendencja spadkowa eksportu oraz importu w kraju ma wpływ na poziom PKB. Najlepiej widać to w 2009 roku, kiedy po spadku dynamiki eksportu oraz importu nastąpił wyraźny spadek dynamiki PKB. Ostatecznie jednak poziom eksportu wzrósł w porównaniu z 2004 rokiem o około 158%, zaś import – o około 153%, co pozwala przewidywać dalszą tendencję wzrostową.

⁵ J. Rymarczyk, *Biznes międzynarodowy*, PWE, Warszawa 2012, s. 142.

Rysunek 3. Dynamika eksportu oraz importu w Polsce w porównaniu z dynamiką PKB w Polsce w latach 2004–2011 (rok 2004 = 100%)

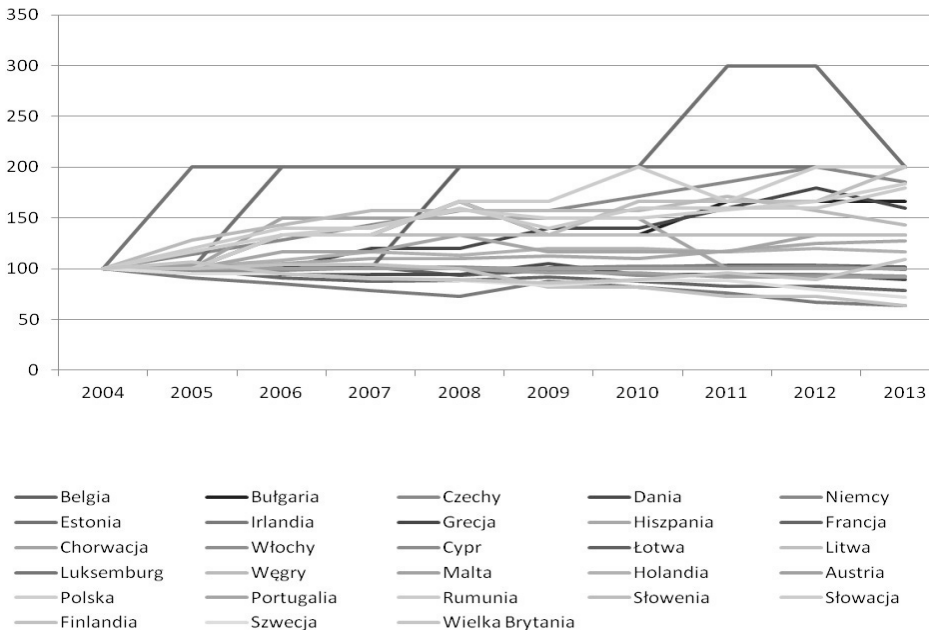
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Handel zagraniczny polskich przedsiębiorców na tle Unii Europejskiej

Najwyższy poziom eksportu wśród krajów Unii Europejskiej posiadają Niemcy, Francja, Włochy oraz Wielka Brytania, ale to właśnie Polska jest jednym z krajów, obok Czech, Słowacji, Luksemburgu, Rumunii, Litwy i Łotwy, w których dynamika eksportu w ostatnich latach jest najwyższa spośród krajów Unii. Dzięki temu poziom handlu zagranicznego w tych krajach, w tym w Polsce, rośnie w największym tempie. Dynamikę eksportu we wszystkich krajach Unii Europejskiej prezentuje rysunek 4.

Analiza dynamiki importu również ukazuje, że w Polsce jest ona jedna z najwyższych wśród krajów Unii Europejskiej, obok Cypru, Łotwy, Słowenii oraz Słowacji. Oczywiście, kraje te nie odnotowują najwyższych obrotów w imporcie, ale najwyższą jego dynamikę. Najwyższy poziom importu wśród krajów Unii w 2013 roku posiadały Niemcy, Holandia oraz Wielka Brytania. Niemniej jednak wysoki wzrost importu w Polsce pozwala na zmniejszanie się różnicy do krajów w czołówce, a stała tendencja wzrostowa w ostatnich latach pozwala przewidywać dalszą tendencję wzrostową.

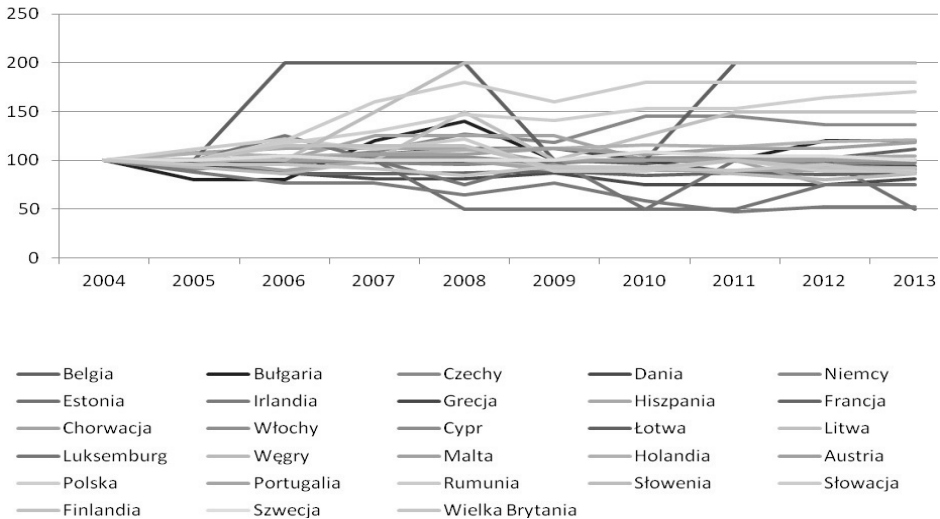
Rysunek 4. Dynamika eksportu w krajach Unii Europejskiej w latach 2004–2013 w % (rok 2004 = 100%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Podobną analizę, ale w stosunku do importu, przedstawia rysunek 5.

Rysunek 5. Dynamika importu w krajach Unii Europejskiej w latach 2004–2013 w % (rok 2004 = 100%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Podsumowanie

Analiza danych ukazała, że spadek dynamiki poziomu internacjonalizacji wpływa na spowolnienie tempa wzrostu polskiej gospodarki, jednak dynamika eksportu oraz importu w ostatnich latach w Polsce jest na wysokim poziomie i przoduje wśród innych krajów Unii Europejskiej. Tym samym z roku na rok powoli wzrasta udział Polski w handlu międzynarodowym.

Polscy przedsiębiorcy zdecydowanie chętniej angażują się w prowadzenie działalności importowej niż eksportowej, co wynika z różnic w obu formach handlu zagranicznego. Wiążący się z mniejszymi trudnościami oraz niższym poziomem ryzyka import jest formą chętniej wybieraną. Również wielkość przedsiębiorstwa ma znaczenie, gdyż największy udział firm prowadzących handel zagraniczny znajduje się wśród przedsiębiorstw dużych. Z uwagi na liczebność grupy mikro i małych przedsiębiorstw w rynku znaczenia nabierają więc działania zmierzające to podniesienia odsetka eksporterów oraz importerów właśnie w tych dwóch grupach.

Niemniej jednak handel zagraniczny z roku na rok osiąga coraz większe obroty. W 2013 roku sięgnęły one poziom 152,78 mld euro z eksportu oraz 155,09 mld euro z importu. Dalsze tendencje wzrostowe pozwalają przewidywać kolejny wzrost obrotów oraz udziału polskich przedsiębiorców decydujących się na prowadzenie działalności eksportowej i/lub importowej.

Literatura

- Bielawska A., *Finanse zagraniczne: kontrakty, rozliczanie płatności, kredytowanie*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2004.
- Podstawy nauki o przedsiębiorstwie*, red. J. Lichtarski, Wydawnictwo Akademi Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2001.
- Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2011–2012*, PARP, Warszawa 2013.
- Rocznik statystyczny handlu zagranicznego*, GUS, Warszawa 2013.
- Rymarczyk J., *Biznes międzynarodowy*, PWE, Warszawa 2012.
- Rymarczyk J., *Internacjonalizacja i globalizacja przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2004.
- www.epp.eurostat.ec.europa.eu.
- www.stat.gov.pl.

Streszczenie

Niewielki odsetek eksporterów oraz importerów w ogólnej liczbie polskich przedsiębiorców ukazuje stosunkowo mały poziom umiędzynarodowienia polskiej gospodarki. Jednak roczny wzrost obrotów w handlu zagranicznym, a tym samym dodatnia dynamika eksportu oraz importu pozwala na pozytywną ocenę internacjonalizacji polskich przedsiębiorstw. Analiza danych w przekroju ostatnich lat, a także pokazanie Polski na tle innych krajów europejskich

pozwała wskazać tendencje umiędzynarodowienia polskiej gospodarki.

Trends of internationalization of polish economy

A small percentage of exporters and importers in the total number of polish entrepreneurs show a relatively low level of internationalization of polish economy. However, growth in foreign trade in recent years, and positive dynamics of export and import permits a positive assessment of the internationalization of polish enterprises. Analysis of data from recent years, as well as showing Poland among other European countries can indicate trends in the internationalization of polish economy.

Translated by Hanna Soroka-Potrzebna